

Ennek jelentőségét akkor érzékelhetjük, ha a *Mediterrán dalok* után pl. a *Magas szeleken* című versig lapozunk előre, melyet így indít a költő: „Itt reszketek a világmindenségben / és sírok is / mint kinek / nincs más fegyvere / saját elpergő könnyein kívül”. Meghökkenítő sorok, kétségkívül, kiváltképp ha olvasásuk alatt Podolszki József pályájára is asszociálunk, a túl erős fényben fürdő helyzetkép azonban mégis kevesebbet mond, mint azok a versei, melyekben úgyszintén a világmindenségben vacog, és úgyszintén sír, csak éppen láthatatlanul.

Nem tudok szabadulni a gondolatától, hogy költői tehetségét Podolszki József akkor bonthatta volna ki igazán, még több maradandó verset hozva létre, ha azok az élmények és felismerések, melyek alkotómunkássága utolsó periódusát gazdagítják, már korábban lírája felhajtó erejét képezhettek volna. Ha szellemileg előbb élte volna meg mindazt, amit utóbb a kényszer lobbantott föl nála — nem hagyva időt a kiteljesedésre. Ettől függetlenül nyilvánvaló, hogy posztumusz kötetét nem halála szépti meg, hanem amit a halál ellenében felmutatott.

UTASI Csaba

KULTÚRHUMORESZKEK

Vukovics Géza: *Varázsszem*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1988

Tudom, nem kevesen vagyunk, kik még középiskolás diákként vagy egyetemistaként a Varázsszettel kezdtük a vasárnapi Magyar Szó olvasását. S jóleső olvasmányemlékként raktározódtak el bennünk Vukovics Géza tárcái, melyeknek nem témáit jegyeztük meg, nem tartalmuk maradt meg bennünk, ezt másnap vagy egy hét múlva már elfelejtettük, hanem érdekes kultúrhistoriai adatait szerettük, meg a szellemességét, friss nyelvét. Éreztük, nem mély írások, illetve csupán annyira mélyek, amennyire a hírlapírás jellege és természete megkívánja és megengedi. Művelt, okos csevegést folytatott Vukovics Géza olvasóival. Írásait frissítőnek tekintettük, mint a reggeli kávé a félig átaludt éjszaka után, vagy egy korsó csapolt hideg sört a nyári melegben. Élveztük. Kellemes, szórakoztató és hasznos is volt olvasni a Varázsszemet, mert valami apróságot mindig lehetett tanulni belőle, ha mást nem, hát egy ismeretlen szerzőre vagy műre hívta fel a figyelmünket. Jócskán más időket élünk ma, keményebbeket, nehezebbeket, az újság is változott, egyre ritkábbak a Varázsszemhez hasonló „színes” írások, szellemes cikkek a lap(ok)ban. A mai fiatal olvasók, s nemcsak a fiatalok, nem igénylik őket. Vagy inkább arról van szó, hogy nincs, aki ilyeneket írna?

Vukovics Géza „varázsszemével” folytatója lett a legjobb magyar hírlapi hagyománynak, amelynek szerves része volt az első világháború előtti és a két háború közötti itteni magyar sajtó (Milkó Izidor, Braun

Henrik, Fenyves Ferenc és mások), és amelynek a második háború utáni rangos művelői között Majtényi Mihály, Debreczeni József és Herceg János nevét kell idézni. Ebbe a sorba tartoznak Vukovics írásai is, melyekből a szerző — 1955 és 1985 között — mintegy százat válogatott kötetbe. Az évekre lebontott statisztika nem feltétlenül megbízható ugyan, de mégis kiderül belőle, hogy hatvanegyes és hatvanhat között írta Vukovics Géza a legtöbb olyan tárcáját, amelyeket kötetében is méltónak tartott kiadni. De — merül fel rendre az efféle válogatások kapcsán a kérdés — vajon minden újraközölt írás valóban kötetbe való, s vajon az egész válogatás képes felidézni, újratemetni a mai olvasó számára az egykori újságolvasók élményét, lelkesedését? Részben képes, bár ezt nálamnál jobban tudhatja, aki most találkozik először az egykori Varázsszem íásaival. Számomra mindenesetre részben visszatér az egykori élmény. Azért csak részben, mert időközben én (is) változtam, mást keresek az újságban, másként olvasom a Magyar Szót. S talán azért is, mert a válogatást nem tartom a legszerencsésebbnek. Igaz, hogy szerény előszavában a szerző, ki mintha elnézést kérne, hogy mint holmi csökönyös könyvvigéc, vagy porszívóügynök ismét bekopog s attól tart, hogy kiutasítják, igyekszik gyors műfaji eligazítást és némi önjellemzést adni, mondván, hogy a tárca az ő igazi területe, amit a lelkes felfedező „vakbuzgóságával” hódított meg azzal, hogy válogatás nélkül írt „színházról, mozirol, zenéről, képzőművészetről, irodalomról”. De nemcsak erről, hanem „a világproblémákról” s „a helyi szemetelésről”, nemkülönben „rengeteg ülésről, állásról, azaz foglalkozásról, fekvésről, mármint a vasúti hálókocsikról” — valóban mindenről és bármiről. S ez látszik is a könyvből, bár meg kell jegyezni, hogy nem szolgál a válogatás előnyére. Vukovics Géza igazi varázsszem-témái a színház, zene, irodalom, képzőművészet, akkor igazán élvezetes, amikor nem ő találja ki a poéneket, hanem láncba rendezve nyújtja át őket olvasmányjaiból, amikor óriási ismeretanyagát mazsoláztatja elénk. Szigorúbb tematikai válogatás, csak művészeti tárgyú írások gyűjteménye nemcsak tárgy szerint ténne egységesebbé a kötetet, hanem a tárcák színvonala tekintetében is. Mondtam, élvezettel olvastuk, de gyorsan is feleedtük a Magyar Szó-beli Varázsszem rovat írásait, amelyek úgy raktározódtak emlékezetemben, mint — a fogalom legjobb értelmében vett — kultúrhumoreszkek, a könyv viszont vegyesebb az emléknél. Ettől függetlenül azonban a kötet alapcéljának teljes mértékben megfelel: olvasmányos, szórakoztató és hasznos. Publicisztikánk élvezetes és fontos vonulata Vukovics Géza *Varázsszem*-kötete.

GEROLD László